

Workshops 29 en 30 mei

1. Levend Verlies, leven ‘tussen’ werelden

Leen Carens

Wanneer ziekte, ongeval of beperking het leven van een gezin binnentreden, verandert hun wereld fundamenteel. Wat vroeger vanzelf liep, vraagt nu voortdurende afstemming: het lichaam verliest zijn vanzelfsprekendheid, dagelijkse activiteiten kosten veel energie, en de toekomst zoals gedacht valt weg.

Veel ouders en partners beschrijven deze ervaring als leven *in een andere wereld* — soms verwoord als *“leven op een andere planeet”*. Het is een bestaan dat tegelijk dichtbij en ver verwijderd is van het leven van voorheen, en dat gekenmerkt wordt door een voortdurende spanning tussen de geleefde realiteit en verwachtingen over herstel, aanpassing en veerkracht.

In deze workshop verkennen we, aan de hand van praktijkvoorbeelden, hoe narratieve praktijken helpen om deze ervaringen te verwoorden. In een korte gezamenlijke oefening onderzoeken we hoe kleine handelingen als dragers van hoop herkend en beantwoord kunnen worden. We staan stil bij kleine handelingen als beweging en verzet, en bij de rol van hulpverleners als getuigen in situaties van levend verlies.

Leen Carens werkt als klinisch psycholoog, relatie- en gezinstherapeut en narratief therapeut, met een bijzondere focus op levend verlies, chronische ziekte en relationele praktijken van hoop. Sinds 2000 actief binnen ambulante hulpverlening, momenteel binnen Verbinding in Verlies.

2. Metaphoric narrative practice as conscientization (Engelstalig)

David Denborough

How can the metaphoric narrative practices such as The Tree of Life and Team of Life approaches enable the principles and practices of conscientization as described by Paulo Freire?

David Denborough is directeur van Dulwich Centre (Adelaide, Australia) en pionierend gemeenschapswerker, opleider en auteur/redacteur. David heeft een bijzondere interesse in crosscultureel partnerschap en decoloniserende praktijken. In het ondersteunen van individuen en gemeenschappen in collectief narratieve projecten, tracht dd bruggen te slaan met sociale bewegingen die een antwoord trachten te bieden op situaties van uitsluiting en discriminatie.

3. De schatkamer van de therapeut

Olena Yaroshenko en René van Dijk

Het werk van Michael White over personal failure heeft ons geïnspireerd en aangezet om het belangrijkste tegengif voor wanhoop verder te onderzoeken. Hij maakt ons attent op een grote, bijna onuitputtelijke variatie aan manieren waarop we steeds wegen zoeken om een geslaagd leven te leiden. We willen in deze workshop een kijkje nemen in jullie schatkamers vol ervaring en dat gebruiken als input. Als systeemtherapeuten zijn we immers dankzij ons werk voortdurend getuige van een enorme rijkdom aan verschillende

wegen die mensen bewandelen om hun leven betekenis te geven. We mogen de heel verschillende manieren zien waarop mensen relaties vormgeven, tegenslagen doorstaan en hoopvol zoeken naar zingeving en geluk. Graag willen we, door samen met jullie een aantal opdrachten te doen, deze rijkdom aan kennis en ervaring opdiepen en daarmee zichtbaar en bruikbaar maken voor zowel ons werk als het leven in zijn geheel.

René van Dijk en Olena Yaroshenko zijn beiden werkzaam als systeemtherapeut en opleiders bij het Platform Systeemtherapie Noord Nederland.

4. Spiritualiteit als bron voor rijke verhalen

John Robbemonnd en Wilco Kroon

Spiritualiteit brengt mensen in beweging. Zij beweegt ons, letterlijk en figuurlijk. Alhoewel, zij kan er ook toe bewegen stil te staan. Spiritualiteit kan inspireren tot gepassioneerd verzet en even goed leiden ruimhartige verbinding. Spiritualiteit is veelkleurig en meerstemmig. We nodigen haar graag uit in onze spreekkamer, al is zij dikwijls geen gemakkelijke gast. In het geroezemoes van de vele stemmen in onze kamer, spreekt zij soms te luid of raakt ze overstemd. Zij is gevoelig en zoekt haar plaats. Als we de dans met haar vinden, verrijkt ze onze praktijken gracieus. Nieuwsgierig hoe spiritualiteit in al haar complexiteit aanwezig kan zijn in onze therapiekamers? Hoe we ons met onze eigen meerstemmigheid aangaande spiritualiteit, collaboratief kunnen verhouden tot de spirituele stemmen die ins onze therapiekamer klinken of zichtbaar zwijgen? Van harte welkom! Waarschijnlijk blijven de beentjes deze workshop wel op de vloer, maar wie weet waartoe we bewogen worden.

John Robbemonnd en Wilco Kroon zijn beiden als systeemtherapeut en opleider systeemtherapie verbonden aan Euthopia.

5. Gezinsverhalen via NET

OF:

Hoe je kunt verbreden bij weerstand.

OF:

Van een lastig kind naar een onconventioneel onderzoek naar ondeugendheid.

Martijn Roomans

6. De kracht van het vertragen

Kris hazenbosch

7. De kracht van KANS-buddy's, een steunende schouder voor kinderen met gescheiden ouders.

Charlotte Vanacker

Tijdens deze workshop schetsen we de nood om kinderen met gescheiden ouders te ondersteunen en hoe het KANS-buddyproject daar een antwoord op kan geven. Het buddyproject van KANS vzw (Kinderen Adviseren Na Scheiding) heeft als doel om een online platform te creëren waar kinderen met gescheiden ouders een buddy kunnen vinden (een jongvolwassene met gescheiden ouders die al verder staat in zijn/haar verwerkingsproces). Binnen KANS vzw staat het vertrekken vanuit ervaringsdeskundigheid centraal. In de workshop komt het KANS-situatiespel aan bod, een methodiek om meer bewustwording te creëren rond de impact van scheiding op kinderen en om het thema laagdrempelig bespreekbaar te maken. De workshop wordt gegeven door een ervaringsdeskundige om uit het leven gegrepen voorbeelden mee te geven.

Charlotte Vanacker zet zich als vrijwilliger-ervaringsdeskundige in bij KANS vzw (Kinderen Adviseren Na Scheiding).

8. Terugblikken op een wijs en waardig leven als hoop voor de laatste jaren
Welkom in de tijds capsule van Maria (90 jaar)

Annelies Geldof en Maria

Ouderen dreigen in onze maatschappij onzichtbaar te verdwijnen tussen de plooien van de tijd. De wijze waarop we hen soms infantiliserend, betuttelend of weinig respectvol benaderen en niet langer als actieve participanten met een volwaardige stem een plek geven, heeft rechtstreekse impact op hun gevoel van eigenwaarde. Samen met Maria (90 jaar) wandelen we aan de hand van een tijdslijn doorheen in haar leven opgebouwde wijsheden en vaardigheden, verzamelen we stap voor stap betekenisvolle dierbaren en gaan in tegen het kwijt raken van de 'courage' (moed). We nodigen jullie in de workshop allen uit om collectief een tegenstem uit te brengen en samen moed te her-ontdekken.

Annelies Geldof is opgeleid in de systeemtheoretische psychotherapie en de narratieve therapie. Ze is werkzaam bij Samen1Plan Gent- Scheldekracht en in een privépraktijk waar ze mensen van alle leeftijden op gesprek ontvangt.

9. Documenteren met kleur.
Wanneer verhalen tastbaar worden.

Anje Claeys

10. De Zelfredzaamheidsmythe: en het informele netwerk als bron van betekenis.

Maarten IJtsma

In een samenleving waarin zelfredzaamheid het hoogste doel lijkt, raken we soms het zicht kwijt op wat ons leven als mens betekent en kleur geeft: onze verbondenheid én afhankelijkheid van anderen. In deze interactieve workshop onderzoeken we de breed gedragen ideeën over autonomie en succes en leggen we bloot hoe deze overtuigingen ons kunnen vervreemden van onszelf en elkaar. Welke rol speelt deze vervreemding bij de cliënten en gezinnen waarmee we werken? Wat doen schaamte en isolement met hun vermogen te kiezen voor verandering en groei? En hoe doorbreek je dit?

Wat Maarten IJtsma betreft ligt een belangrijke sleutel hierin bij 'de ander'. Of dit nou een buurman, een klasgenoot, een collega of de postbode is. Door deze anderen niet langer te zien als bedreiging of concurrent, maar elkaar te ontmoeten in kwetsbaarheid en medemenselijkheid ontstaat er ruimte voor hernieuwde veerkracht en perspectief. Een uitdagende samenwerking, maar een sterk antwoord op veel vragen van deze tijd. Door middel van reflectieve vragen en gezamenlijke gesprekken ontdekken we de kracht, rijkdom en betekenis van de informele netwerken rondom onze cliënten. Geen pasklare antwoorden, wel ruimte voor verdieping, herkenning en nieuwe perspectieven.

Maarten IJtsma is systeemtherapeutisch werker in opleiding, werkzaam bij Creating Connections in het Noorden van Nederland.

11. De outsider witness-methode binnen een jeugdpsychiatrische afdeling. Beweging krijgen in verhalen.

Annelies Van de Moer en Hans Dieleman

Het ontwikkelen van een eigen identiteit, een veerkrachtig verhaal over jezelf, is moeilijk wanneer je als jongere in een psychiatrische opname belandt. Je verliest het contact met je leeftijdsgenoten, en je functioneren wordt beschreven aan de hand van diagnoses. Binnen onze opname-afdeling begeleiden we ondertussen meer dan vijf jaar een outsider witness-groep voor jongeren die in opname zijn, of die bij ons geweest zijn. De krachtige methode van White helpt ons om een context te creëren waarin jongeren aan introspectie kunnen doen en daarbij verrast worden door krachten en waarden die ze nog niet bij zichzelf herkenden. De doorleefde respons van de aanwezige getuigen biedt een authentiek antwoord dat therapeuten zelf niet kunnen geven. Zo komt er beweging op gang die de jongeren weer verbonden kan doen voelen met zichzelf en met leeftijdsgenoten die in een herkenbare worsteling leven. Er komt ook ruimte voor constructief verzet tegen de opname, en de vrijheid om ondanks de diagnostiek zelf onder woorden te brengen wie de jongere is of wil worden.

In deze workshop demonstreren we de methode samen met enkele jongeren, waarbij de deelnemers van de workshop als getuigen betrokken zullen worden. We duiden de focus die White in de vraagstelling van deze methode legde, en de toepassing ervan bij jonge

tieners. We staan stil bij terugkerende thema's die ons opvallen bij deze doelgroep en de aanpak die we hier voor onszelf in hanteren.

Annelies Van de Moer en Hans Dieleman zijn beide reeds verschillende jaren gezinstherapeut binnen Vleugel K, de jeugdpsychiatrische afdeling van het UPC KU Leuven, respectievelijk binnen de langdurende en kortdurende opnames. Ze begeleiden samen deze groepen.

12. Pleegzorg Antwerpen met project **'breakdown in (pleeg)gezinnen'**

13. **Collective Narrative Song Writing**

Sara Portnoy en Mieke Van Daele

This will be a workshop where you are invited to take part in creating a collective song. You do NOT need any musical ability, just a willingness to collectively have a go at linking music to lived experiences.

We will move around, use our voices and instruments to make sounds. We invite you to experience the joyfulness of collectively developing lyrics, finding a rhythm, creating a melody, performing and recording.

If you happen to have an instrument please bring it. However, many percussion instruments and some melodic instruments will be provided.

14. **Waar zorg schuurt: balanceren tussen cliëntzorg en teamzorg.**

Ilke Gysen en Loes Maes

Complexe hulpverleningsprocessen zetten teams en zorgverleners steeds meer onder druk. Cliënten met meerdere, elkaar beïnvloedende problemen maken van de hulpverlening een hele uitdaging. Teams moeten voortdurend balanceren tussen hun professionele taak om cliënten kwalitatieve zorg te bieden en hun eigen draagkracht. Die voortdurende afweging tussen zorg voor de cliënt en zorg voor het eigen team maakt het werk extra uitdagend en soms kwetsbaar. Tijdens deze workshop staan we stil bij de complexiteit van het samenspel tussen zorginhoud en zorgorganisatorische factoren en hoe het telkens weer balanceren is tussen deze twee polen in elke context waarin je dit spanningsveld kan voelen: zowel residentiële als ambulante hulpverleningsorganisaties, maar ook onderwijs, forensische sector, maatwerkbedrijven, OCMW's, gemeentes,... Daarnaast geven we ook enkele inspirerende ingangen mee die ondersteunend kunnen zijn voor hulpverleners die dit spanningsveld herkennen. Het betreft een interactieve workshop waarbij we mensen laten ervaren hoe zo'n spanningsveld aanvoelt en hen kritisch over hun eigen werkcontext laten reflecteren.

Loes Maes werkt als systeemtherapeut, teamverantwoordelijke binnen een CIG en is freelance opleider binnen Interactie Academie.

Ilke Gysen is systeemtherapeut, Stafleid Interactie Academie, domeinverantwoordelijke Mens, werk en Organisatie.

15. **Bewegen richting Brave spaces: moed aan het werk**

Eflin Rouwenhorst en Francisca Wemes

16. **Speelse metaforen uit de natuur in het werken met gezinnen en complexe problematiek** **Kun je dansen op vulkanen?**

Stefan Slechten

Met een voorliefde voor het narratieve werk, voor taal én de natuur in de breedste zin van het woord, ligt het voor de hand dat er veel natuurfenomenen de spreekkamer binnen komen waaien. Zo dondert en bliksemt het soms tussen de gezinsleden, dient er geschild te worden voor tornado's van de heftigste categorieën, wordt samen gezocht naar een veilige weg langs diepe moeraspoelen vol oud verdriet. Stefan ondersteunt het gezin in het bouwen van bruggen over kolkende rivieren, in het zoeken van drijfzand naar vaste grond onder de voeten, in het elkaar opleiden tot vulkanoloog te midden van uitbarstende vulkanen. Speelsheid en humor spelen hierin een belangrijke rol, om ruimte en lucht te creëren voor vragen die eerder niet gesteld konden worden en voor verhalen die naar de achtergrond verdwenen leken. In deze workshop deelt Stefan zijn ervaringen met beeld en taal en nodigt hij de deelnemers uit om vanuit eenzelfde speelsheid en humor hun repertoire als narratief therapeut verder uit te diepen.

Stefan Slechten werkt als systeemtherapeut bij Praktijk Gezin in Beweging in Zuid-Limburg (NL) met gezinnen die vast zijn gelopen in complexe patronen, gestolde verhalen, elkaar kwijt zijn geraakt in hun zoektocht naar (her)verbinding.

17. **Dans als dialoog, dialoog als dans**

Marjolein Hogeboom

In deze workshop gaan we op zoek naar de raakvlakken tussen dans(therapie) en dialogische therapie. Zoals in de dialogische therapie het ontmoeten, aansluiten en 'embodied' luisteren centraal staat, is dit precies wat je ook als danstherapeut voorop zet. Danstherapie is het aansluiten en meebewegen met de bewegingen van de cliënt, luisterend vanuit je lichaam, niet wetend waar de beweging naartoe zal gaan en continu op zoek naar verbinding. Hoe kunnen we ons als systeemtherapeuten laten inspireren door de kunst van dans en wat kunnen we daarvan meenemen in de ontmoeting met gezinnen? Welke dans laten gezinnen aan ons zien en hoe kunnen we daar oog voor hebben? In deze workshop gaan we niet alleen luisteren, we gaan de ervaringsgerichte (non-verbale) dialoog met elkaar aan, om van daaruit verdere inspiratie op te doen om te dansen tussen verzet en verbinding.

Marjolein Hogeboom is dans- en bewegingstherapeut, docent moderne dans en systeemtherapeut in opleiding. Zij werkt met jongeren en hun gezinnen, en is altijd op zoek naar kracht binnen de gezinnen. Dit probeert zij opnieuw in beeld en in beweging te krijgen. De combinatie vaktherapie en systeemtherapie geeft prachtige mogelijkheden om gezinnen verder op weg te helpen.

18. **Therapie als veldwerk: systemische veld-experimenten geïnspireerd door Bruno Latour**

Maarten van der Linde

De Franse filosoof Bruno Latour (1947-2022) nodigt ons uit om werkelijkheid te zien als iets dat voortdurend ontstaat binnen netwerken van mensen, objecten, woorden, emoties en instituties. In deze workshop worden systemische veld-experimenten geïntroduceerd, geïnspireerd door Actor-Netwerk-Theorie en complexiteitsdenken. Veld-experimenten bestaan uit kleine, betekenisvolle ingrepen in routines, posities, objecten, woorden of relaties, bedoeld om het systeem iets nieuws te laten ervaren en beweging richting een positieve attractor (stabiele toestand) mogelijk te maken. De therapeut werkt hierbij niet als expert, maar als mede-onderzoeker. Aan de hand van korte filosofische en theoretische kaders, casuïstiek en ervaringsgerichte oefeningen leren deelnemers relevante actoren in kaart te brengen, patronen te herkennen en haalbare experimenten te ontwerpen. De workshopdeelnemer leert therapie te benaderen als een levende, creatieve en ethische praktijk, waarin verandering ontstaat door deelname en experiment.

Maarten van der Linde is GZ-psycholoog, Relatie- en Gezinstherapeut NVRG, EMDR Therapeut en Hypnotherapeut. Daarnaast doceert Maarten, doet hij zijn PHD onderzoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam en is hij founder van de succesvolle start-up Ouders Inc. Ouders Inc. helpt ouders in de tropen jaren met een online cursus en de mogelijkheid tot online therapie.

19. **Warm Data Lab**

Cinthe Lemmens en Robert van Hennik

Nora Bateson organiseert in verschillende landen 'Warm Data Labs'. Deelnemers aan deze labs komen vanuit verschillende achtergronden (beleid, therapie, biologie, kunstwereld,) samen om met elkaar in gesprek te gaan, complexiteit te ontrafelen. Het gaat hierbij niet om 'koude data' zoals cijfers, grafieken of alles wat meetbaar is. Het draait om 'warme data', interacties tussen mensen, tussen de mens en hun omgeving. Samen leren we kijken, door elkaars ogen naar complexe problemen en sociale dynamieken.

Tijdens een Warm Data Lab gaan we de conversatie met elkaar aan, een conversatie die steeds verandert en verder groeit. Mensen delen kennis en ervaring vanuit hun verschillende contexten. Deze workshop vertrekt vanuit twee basisideeën: 'Transcontextuele interacties (kijken hoe verschillende contexten in verbinding staan met elkaar) en 'Symmathesy' (leren en groeien doorheen deze connecties). De deelnemer kan ervaren wat onderzoek vanuit verschillende contexten en persoonlijke vertellingen te weeg kan brengen.

Cinthe Lemmens is werkzaam als systeemtherapeut, lid van de bestuursraad van BVRGS en EFTA en trainer bij IPRR. Robert van Hennik, systeemtherapeut en opleider bij Ordiver en het Lorentzhuis in Haarlem. Robert en Cinthe maken deel uit van Metaloo, kennisnetwerk voor systeempraktijken. www.metaloo.com en volgden de Warm Data Lab Host training bij Nora Bateson.

20. Comprovisatie en Carthografie; Improvisatie en feedback gestuurd leren in Narratieve Systeemtherapie

Jeroen Wierstra en Robert van Hennik

In deze workshop werken we met de concepten 'comprovisation' (Dudas) en 'cartography' (Deleuze). Comprovisation, een begrip uit de muziektheorie, betekent 'gecomponeerde improvisatie'. Cartografie houdt in dat je zoekt naar coördinaten en interpretaties om wegen te vinden om samen mee verder te gaan. We vertellen hoe hedendaagse narratieve systeemtherapie gezien kan worden als een praktijk van comprovisatie en cartografie

In Friedrich Nietzsche's Aldus sprak Zarathoestra introduceert Nietzsche een soort cartografie: 'de metamorfose van de geest'. Hij onderscheidt drie ontwikkelingsstadia in processen van persoonlijke groei: 'de kameel, de leeuw en het kind'. De kameel is onderdanig en draagt lasten. De kameel wordt een leeuw. De leeuw deconstrueert, doorbreekt repetitieve patronen en betekenissen. De leeuw wordt een kind. Het kind staat open voor de wereld, creëert en ontdekt wat nieuw is en ertoe doet.

In onze workshop presenteren we in drie vergelijkbare ontwikkelfasen kaarten en concepten als therapeutische voertuigen (Deleuze). De deelnemers in de workshop worden verdeeld in kleine groepen. Zij worden uitgenodigd om deel te nemen aan creatieve oefeningen die wij vaak gebruiken in narratieve systemische gezinstherapie.

Robert van Hennik en Jeroen Wierstra werken beiden als systeemtherapeut, consulent, supervisor en docent bij het Lorentzhuis in Nederland.

21. Een moeder op weg met een zoon die uit het leven stapte. Samendragen in waardigheid

Verona

Als je kind zelfmoord pleegt, staat je wereld op zijn kop.

Je wankelt op de dunne lijn van schuldgevoel en van honderden vragen die je niet kan beantwoorden.

Je wilt voor je kind blijven zorgen en je wilt zijn plaats in je midden vrijwaren.

Maar hoe dan?

Je stelt je ook de vraag: 'Moet ik nu verder? Ja? Hoe dan?'

Het is een loodzware tocht die ik niet alleen kon/kan/wil maken.

Ik vroeg aan Sabine om me te begeleiden op deze reis.

Samen zijn we op weg.

In deze workshop neem ik jullie mee als getuigen doorheen mijn zoektocht en dit aan de hand van verhalen, brieven en re-membering gesprekken.

26. Via een gevoel van ongemak/ schuren naar kleine momenten van verzet. Stepping stones naar wederzijds gedragen werkrelaties.

Els Wouters en Indra Bimmel

27. Samen weven van meer coherente verhalen bij trauma in de kindertijd

Sabine Vermeire

Bij trauma of ingrijpende gebeurtenissen tijdens de kinderjaren, grijpen de traumatentakels soms wild om zich heen. Niet alleen de persoon is geraakt maar ook de vele relaties en zelfs de gemeenschap waartoe ze behoren. Deze kinderen, jongeren en ook volwassenen hebben vaak gefragmenteerde, incoherente en gestolde verhalen over hun leven, hun relaties, zichzelf en de pijnlijke gebeurtenissen. Ze zitten 'vast' in het verleden, heden of de toekomst. Een belangrijke vraag hierbij is dan ook 'Hoe een gevoel van 'agency, belonging en coherentie' her-ontdekken en faciliteren?'

Tijdens de workshop creëren we samen kleurrijke, caleidoscopische tijdslijnen op met speelse ernst en openen op die manier nieuwe sporen. Stap voor stap weven we een veelheid aan verhalen en betekenissen doorheen het grotere levensweefsel en krijgen de pijnlijke ervaringen een plek in de veelheid van relaties en gebeurtenissen in hun leven. Naast het samen doen wordt dit geïllustreerd met tijdslijnen van zowel kinderen, jongeren als volwassenen.

Sabine Vermeire, Narratief en systemisch psychotherapeut, supervisor en opleider steeds speurend naar alternatieve taalvormen wanneer het samenspreken stukt.

28. Wanneer kanker het leven van kinderen, jongeren en gezinnen binnen dendert...

Sara Cornelis

Een kankerdiagnose raakt vandaag op de een of andere manier ieder van ons. Ook dat van heel wat kinderen en jongeren. Soms wordt een ouder ziek, soms een broer of zus, oma of opa. Soms is het een vriend of klasgenootje van wie ze onverwacht afscheid moeten nemen. En ondanks grote medische vooruitgang betekent kanker helaas nog vaak verlies van levensmogelijkheden en ook soms sterven.

Welke verhalen horen we bij kinderen en jongeren die een belangrijk iemand verliezen? Hoe kunnen we met hen spreken over de ziekte of het overlijden van hun dierbare en welke drempels moeten we daarbij soms zelf overwinnen? Hoe helpen we hen om hun eigen verhaal samen met het gezin en vele betrokkenen verder te schrijven, te dragen en vorm te geven? In deze interactieve workshop wil ik de meeluisteraars en sprekers prikkelen in het thema rouw en verlies bij kinderen, hen uitdagen na te denken over wat kinderen raakt en hoe met hen te spreken.

Graag nodig ik jullie uit om hier samen bij stil te staan en hierover met elkaar in gesprek te gaan.

Sara Cornelis is als klinisch psycholoog en systeemtherapeut geraakt door verhalen van rouw en verlies, in gezinnen en meer in het bijzonder bij kinderen.